ЛЕНИНЭЙ АГУУЕХЭ ОЙДО

ҮНДЭТЭ УНШАГША!

мүнөөдэрэй энэ чо-
ихэйн арад бүгэдын
гша В. И. Ленинэй тү-
100 жэлэй ойдо зорюу-
даа, тэрэнэй нацио-
политикын гайхамшаг-
тые харуулха хүсэлэн-
Советскэ Союзай Ком-
арти Ленин багшынгаа
һургаалые бодото
эрээ бэелүүлжэ, ара-
орондын түүхэдэ үзэг-
шэнэ харилсаануудые
мандуулаа. Урдын са-
жэлгэ дарлалта, дээр-
харилсаануудай
аха дүү хани харил-
рилсан туһалалсалгын
барисаан совет арадуу-
рондо һалбаран хүг-

ой аша үрэнь ямар
ар һайн һайхан ульгэр
а дүй дүршэл дэлхэйн
радуудта боложо үгөөб
мүн саашадаашье зо-
ахы уряа болохо бай-
хайнь хэлэһэнэйшье

оронoй ехэ, бага наци
илангаяа урдань бага
яһатан гэжэ тоологдо-
һан арадууд түүхын
гараха харгы зам
рһэнэйнь, хуби заяа-
ай жаргал олгоһонойнь
агуу багшадаа, Комму-
тидаа гүн сэдьхэлэй

баяр хүргэнэ. Тэрэ тоодо буряад арад барга бүдүүлиг хуушан сагай хорото һабарһаа мултаран гаража, дэлхэйн түрүү нацинуудай зэргэдэ гүүхын богонихон болзорой турша гараһандаа илангаяа ехэ баяр баясхалантай. Мүнөө буряад арад агуу Ленинэй национальна политикые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй, түрэл партиингаа хүтэлбэри доро экономико, соёл культура болон эрдэм наукаяа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар дэлхэйе гайхуулан байна.

Хүндэтэ уншагша! Эдэ хуудаһануудые уншахадаа, буряад зоной урдань, Октябриин революциин урда тээ, ямар байһаниие, мүнөө ямар болоһониинь харахат. Мүнөөнэй капиталис оронуудай бага үндэһэ яһатанай байдалтай өөрынгөө байдалые сасуулжа үзыт. Тиигэбэлтнай Совет засагай Танда олгуулһан зол жаргалай гүн ехэнь, социалис демократиин һайн һайхан аша туһань бүри гүнзэгыгөөр элиржэ үгэхэ, тиин сэдьхэлээ ханан баярлахат. Һайхан, сэнгүүн даа, Совет орондо ажаһуухада, ажаллахада!

Нүхэр агитатор, пропагандист! Мүнөө һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ Совет засагайнгаа арюун һайхан үүргэ, зорилгонууд тухай ажалша зонтойгоо халуун хөөрэлдөө хэхэдээ, эндэ дурдагдаһан тоо, баримтануудые шагнагшадтаа дэлгээжэ үгэ. Тиигэбэл хөөрэлдөөн һонирхолтой, эли тодо, үнэмшэстэй боложо үгэхэ.

Ленинэй национальна политикын гайхамшагта аша үрэ — совет арадуудай интернациональна бата нэгэдэл мүн! Энэ нэгэдэл бидэ бүгэдэниие илалтаһаа илалтада асарна. Энэ нэгэдэлэй ашаар манай орондо коммунизм илан мандаха. Тэрэнэй найдамтай гэршэ — бүхы совет ажалшадай политическэ, ажалай эдэбхи үүсхэл, габьяа болон баатаршалга мүн!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 52 (11956)

1969 оной мартын 2, воскресени

Сэн 2 мүнгэн

ЛЕНИНИЗМ—МАНАЙ ТУГ, МАНАЙ ЗЭБСЭГ

ОЦИАЛИЗМ БАЙГУУЛХА ЛЕНИНЭЙ ЗАМ

А. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

ИС ПАРТИ, Советскэ Союзай арад
шагта ой—Владимир Ильич Лени-
100 жэлэй ой—угтахаар бэлдэжэ

ай вождь ба багша, пролетарска рево-
юцэ теоретик ба практик В. И. Ленин
й дотоодын ба гадаадын политикын
ой асуудалнуудые бэелүүлхын ту-
гэсэн мэргэнээр, холын хараатай-
ис партиин стратеги ба тактика зо-
Мүнөө дэлхэй дээрэхи түрүүшын со-
ай 50 гаран жэлдэ хүгжэжэ байһан
дээрэһээ энээниие харахада, эдэ бү-
ала эли тодо болоод байна. Мүнөөнэй
ар нэгэн шухала асуудал шиидхэхэ
арти Ленинэй теоретическэ зохёол-
эрэ мүнхэ ленинскэ үзэл сурталда
адаг гуримтай.

эһэ яһатанай гүрэн дотор националь-
амжалтатайгаар шиидхэһэн ушар ха-
й нэрэтэй нягта холбоотой юм. Манай
кэ национальна политика бодотоор
й ашаар социалис нацинуудай адли
й аха дүүгэй холбоон байгуулагдан-
дууд бүрин түгэсөөр хүгжэһэн, һал-
н байна. «Ленинэй сэсэн мэргэн
национальна асуудалые теоретическэ
то дээрэнь шиидхэхэ арга олгоо»
ир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэ-
кэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол
аа.

1.

ЛЕНИНЭЙ ударидалга доро Советскэ Сою-
с парти урдань гээгдэжэ ябаһан ара-
ализмые алад гаран, социализмда
амжалтатайгаар шиидхэжэ, дэлхэйн
хүгжэлтын теоридо, практикада
ехэ хубита нэмэрээ оруулһан байна.
аха хизаарнуудаар ажаһуугаа олон
эн—хамтадаа 25 миллион шахуу хүн
Октябриин социалис революциин ур-
талис хүгжэлтын шата гараагүй бай-
аб даа. Эдээнэй экономико болон ажа-
альна харилсаанууд байһан, ехэнхи
урда сагай барга, отог түрэл ёһоной
ай үлэгдэлнүүд байлсаһан юм. Бу-
ошье эгээл иимэ байһан.
он үндэһэ яһатанай хизаарнууд соо
он эгээл гээгдэнгинүүдэй нэгэн
юм гээ һаа, хэтэрүүлһэн ябадал болохогүй. Мал үсхэбэрилдэг ажалтай арад зонойнь олонхидынь нүүдэл гү, али нүүдэлшүү гуримаар ажаһуудаг — һайн бэлшээри бэдэрэн, энэ ехэ газар дайдаараа малаа туугаад лэ нютагаа һэлгэжэ ябадаг байһан юм. Энээнһээ ондоогооршье ажамидархын аргагүй байгаа, юуб гэхэдэ, үрэжэлтэй һайн газарнь, эрхим һайн бэлшээринь, сабшалангай газар засаг түрын, дасан сүмын, баяд ноёдой, нюдаргашуулай мэдэлдэ байһан ха юм. Тиигээдшье нүүдэл гуримай ажабайдал мал үсхэбэрилхэ гээдэнги онол аргатай тааралдадаг байһан.

Буряад орондо промышленность гэжэ байгаагүй. Үнгэрхэдөө гар үйлэдбэриин дархашуул, мэргэжэлтэд гэжэ буряадуудай дундаһаа таһаржа гараагүй юумэл гэхэдэ, тон эли болоно бэшэ гү? Верхнеудинск ба Хяагта городуудта ажаһуугшадай дунда буряадууд оройдоо үгы шахуу байһан.

Экономическа гээгдэлэйнь хажуугаар соёл боосоролой талаар бүри хэлэшэгүй ехэ гээгдэл хабсаралсадаг байгаа. Бүгэдөөрөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй, эртэ урдын барга сагай гурим ёһо, зан заншалнууд, арад зоной оюун бодолые ламын шажан бүримүһэн мунхагжуулдаг, социальна элдэб үбшэн тахалнууд дэлгэрэн тарадаг—буряад арадай хуби заяан эгээл иимэ байһан лэ даа.

Хэрбээ Агууехэ Октябриин социалис революциин болоогүй һаа, буряад арад капиталис хүгжэлтын гасалан зоболонтой шата дабажа, зобохотулиха гү, үгышье һаа бултааран үхэжэ хосорхонь лабтай һэн. Октябриин революциин урда тээхи гушан жэл соо буряад зоной 12 процентһээ үлүүгээр хороһон ушар хадаа энээниие тодоруулна бшуу.

Һалан хосорхоёо байһан буряад арадые Октябриин революци абаржа, Совет оронoй сүлөөтэ арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо шэнэ ажабайдалда оруулжа, һэргээн дэбжээһэн байна. Россиин заха хизаарнуудай мүлжүүлэн дарлагдажа, гээгдэжэ ябаһан бусад арадуудтал адли буряадуудай үмэнэ гэгээн гэрэлтэ зам—национальна болон социальна талаараа олон зуун жэлэй мүлжэлгэ дарлалтаһаа мултарха, газар дэлхэй дээрэ зол жаргал олохо гэрэлтэ зам нээгдэһэн юм.

Бүхы арадуудта иимэ зам агуу Ленин зааһан юм.

Коминтернын II конгресс дээрэ 1920 ондо үгэ хэлэхэдээ, В. И. Ленин «түрүү оронуудай пролетариадай туһаламжаар гээгдэнги оронууд совет байгуулалтада, тиигээд хүгжэлтын тодорхой шатануудые дамжан гараһанай һүүлээр капиталис хүгжэлтын шатые алад гаража, коммунизмда орожо шадаха юм» (боти 41, 246 хуудаһан) гэһэн тобшолол хэһэн байгаа.

Оронoй олон үндэһэ яһатантай заха хизаарнуудай политическэ, экономическа ба культурна гээгдэлые усадхаха, урдань гээгдэжэ ябаһан арадуудые капитализмын урда тээхи харилсаануудһаа социализмда оруулха бодото программа В. И. Ленинэй ударидалга доро Коммунис парти X, XII съездүүд дээрээ зохёоһон юм. Экономическа ба культурна хүгжэлтынгөө талаар урагшаа ехэ алхам хэһэн түб Россие хүсэхэ, урдань гээгдэнги байһан арадуудай үндэһэ яһанай, ажаһуудалай эрхэ байдалда зохимоор Совет гүрэнэй засаг түрые байгуулан бэхижүүлхэ, эдэл арадуудай үндэһэн хэлэн дээрэ хүдэлдэг засаг түрын ба ажахын зургаануудые, сүүд, һургуулинууд болон соёлой эмхи зургаануудые байгуулха, үндэһэн кадрнуудые бэлдэхэ хэрэг эмхидхэхэ зорилго парти урдань гээгдэнги арадуудай үмэнэ табиһан юм. Гээгдэнги арадуудай адли тэгшэ бэшэ байдалые бодото дээрэнь түргэнөөр усадхаха гээшые тиихэ үедэ олон хүнүүд бэелүүлэгдэшэгүй шэнгеэр бододог байһан, теэд партимнай социалис революциин хүсэндэ, олон үндэһэ яһатанай заха хизаарнуудай нойрһоо һэрижэ байһан арад зоной зохёон байгуулхы хүсэндэ гүн гүнзэгыгөөр этигэжэ, иимэ үгэ зорилго зоримгойгоор табиһан юм гээшэ.

Оронoй гээгдэнги заха хизаарнуудта бэелүүлэгдэхэ партиин политикын гол ёһо гуримуудые В. И. Ленин тодорхойлһон юм. Тэдэнэй гол шухалануудынь гэхэдэ, үндэһэ яһатанай онсо шэнжэнүүдые, эдэ районуудай онсо илгаануудые хараалаа абаха гэһэн заабаритай. Түбэй районуудта партиин бэелүүлһэн тактикые һажаахагүй, харин «тэрэниие бодомжотойгоор бодото эрхэ байдалнуудай илгаануудта зохилдуулан хубилгаха хэрэгтэй гэжэ Ленин национальна республиканууд болон областьнуудай коммунистнуудта зүбшэһэн байдаг. Эдэ районуудта «ехэ намдуугаар, ехэ болгоомжотойгоор, ехэ ёһо гуримтайгаар социализмда орохо шухала...» (боти 43, 198, 199 хуудаһан) гэжэ Ленин тоолодог байгаа.

Дэлхэйн революционно хүдэлөөндэ эгээн түрүүшынхеэ манай орондо хүдэлмэришэн анги, нэн түрүүндэ ородой хүдэлмэришэн анги, национальна заха хизаарнуудай таряашад хоёрой хоорондо холбоо барисаан байгуулагдаха аргатай болоһон юм. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлэгдэһэн, революционно байлдаануудта хатуужаһан Россиин пролетариат урдань гээгдэжэ ябаһан заха хизаарнуудай олониитэ ажалшадта алибаа айхабтар ехэ туһаламжа үзүүлжэ, тэдэнэрэй этигэл найдабарида хүртэһэн, тэдэниие социализмын замаар дахуулаа һэн.

Олон үндэһэ яһатантай гүрэн дотор национальна асуудал амжалтатайгаар шиидхэһэн ушар Ленинэй нэрэтэй нягта холбоотой юм. Манай орондо ленинскэ национальна политика бодотоор бэелүүлһэнэй ашаар адли тэгшэ эрхэтэй социалис нацинуудай аха дүүгэй холбоон байгуулагданхай бүхы арадууд бүрин түгэсөөр хүгжэһэн, һалбаран дэбжэһэн байна.

ӨӨРЫН гүрэн түрэтэй болоһон ушар хадаа буряад арадай хүгжэн һалбарха хэрэгтэ түүхэтэ удха шанартай байһан. Зүүн зүгэй арадуудай ажаһуудаг газар нютагуудта РКП(б)-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа асуудалаар В. И. Ленинэй дурадхаһан тогтоолой проект 1920 оной октябриин 14-дэ РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюро батлан абаа һэн. Энээн соонь буряадуудые областной автономито организацитай болгохо гээшые тон шухала дээрэ тоологдоһон юм. Тэрэ үедэ буряад зоной хоёр республиканууда—РСФСР-эй ба Дальне-Восточно республикын—мэдэлдэ ородог байһан дээрэһээнь түрүүн буряадуудай автономито хоёр областьнууд байгуулагдаа һэн. 1923 ондо Бурят-Монголой АССР байгуулагдажа, хоёр автономито областьнууд, Прибайкальска губерниин нилээд ехэ хубинь республикада оролсоһон байгаа. Иигэжэ национальна нэгэ республикада орожо, буряад арадай нэгэдэхэ хэрэг дүүрэһэн юм.

Буряадуудай национальна талаараа бэеэ тодорхойлһон ушар хадаа ангиин хүсэнүүдэй илгарха хэрэгые түргэдхэһэн байна. Октябриин революциин бүри урда тээ буряад арад экономическа талаараа анги болон илгарһан байгаа. Забайкальска областиин буряад зоной ажахынуудһаа 15,7 процентнь, нэгэн гээ һаа, оройдоо газар гэшхэхэ малгүй байгаа, үгышье һаа, унаагай малгүй, үнеэгүй байһан юм, тиихэдэ Эрхүүгэй губерниидэ иимэ ажахынууд 24,7 процент болодог, тиин гэхэдэнь, үсөөхэн феодал-ноёдууд болон нюдаргашуул олонхи мал адууһа барижа байһан гэжэ 1917 оной хүдөө ажахын бүридхэлэй тоо баримтанууд харуулна. Хэды иимэшье байгаа һаа, автономито республикын байгуулагдаха үедэ ангиин хүсэнүүдэй илгарха хэрэг үшөөл дүүрээдүй байһан гээшэ. Олон ажалша буряадууд ганса экономическа талааraашье бэшэ, мүн политическэ талаараашье ноёд ба нюдаргашуулай нүлөөн доро байһан шуу. Буряад арадай оюун бодолые мунхаруулха талаар айхабтар ехэ үүргэ дүүргэжэ, хархис хүсэнэй зэб-

(Үргэлжэлэлынь 2—3-дахи хуудаһануудта).

Улаан-Үдымнай депоһоо
Уянга дуу татаһаар
Утаһан харгы дамжан,
Утын замда зорихоёо,
Ураалай шэлые дабахаяа
Эмээлтэ хүлэг шэнгеэр
Электровозой гарахые
харанабди.
«Улаан-Үдымнай» гээд,
Урматайгаар хэлэнэбди.

Барилгаар ербыгээ Барнаднай
Баатарай түхэлтэй байнал даа.
Баржагар олон гэрнүүд
Бодожол бодожол байна даа.
Түхэреэн һаруул байра соо
Түбхинэнэ залуу бүлэнүүд.
Улаан-Үдэ ниислэлнай
Урган һалбарна урматай.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

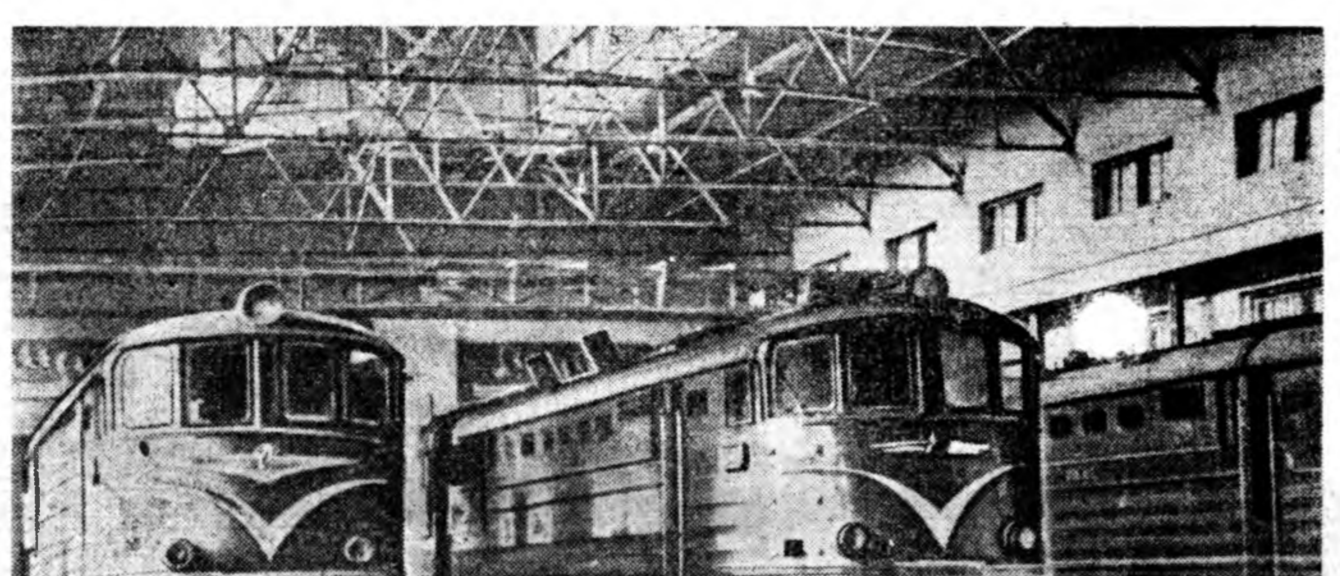

СОЦИАЛИЗМ БАЙГУУЛХА ЛЕНИНЭЙ ЗА

(Үргэлжэлэл. Эхниинь 1-дэхи хуудаhанда).

сэг боложо байhан буддын шажанай лама бандинар энээндэ туhалха гэжэ бүхы шадалаараа оролдодог байгаа юм.

Революциин урда тээ Буряад ороной дэбхисхэр дээрэ хүдэлжэ байhан 34 дасанда—буддын шажанай мүргэлэй газарта—15 мянган ламанар ба хубарагууд бии hэн. Дасантуудые, тэдээндэ албан хэгшэдые тэдхэлгэ ажалшан арадай хүзүүн дээрэ тохогдодог байhан. Тиин иимэ байдалые нэгэн доро хубилгаха, шажан мүргэлэй зүгhөө олониитэдэ үзүүлдэг нүлөөе захиргаанай хэмжээнүүдээр хорижо болюулхын аргагүй байhаниинь эли ааб даа. Ажалшадай ангиин мэдэрэл hэрюулхын, шажан мүргэлэй номполдо эсэргүү эрдэм ухаа тэдэнэй дунда дэлгэрүүлхын тулада ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри удаан саг соо ябуулха хэрэгтэй болоо hэн. 18 наhа гүйсөөгүй хүнүүдые дасантуудта хубаратуудаар абахыень хорињон, тэдэнэй гэртэхидтээ бусахадань hаад

> Өөрын гүрэн түрэтэй болоhон ушар хадаа буряад арадай хүгжэн hалбарха хэрэгтэ түүхэтэ удха шанартай байhан. Зүүн зүгэй арадуудай ажаhуудаг газар нютагуудта РКП(б)-гэй бэелүүлхэ зорилгонууд тушаа асуудалаар В. И. Ленинэй дурадхаhан тогтоолой проект 1920 оной октябриин 14-дэ РКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюро баталан абла hэн.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой булад шудхалгын цехэй хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн ажалай вахта жагсанхай. Булад шудхалга үдэрhөө үдэртэ дээшэлнэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ушаруулхагүй гэhэн тогтоол зүбхэн лэ 1925 оной декабрьда Бурят-Монголой АССР-эй түбэй гүйсэдхэхэ комитет ба Арадай Комиссариадай Совет гаргаа hэн. Хорёод оной эсэс багаар шабинарай ба доодо зиндаанай ламанарай олонхидынь дасангуудhаа гаража ошоод, ажал хүдэлмэридэ ороhон юм.

Гээгдэнги заха хизаарнуудай арадуудай экономико, соёл гэгээрэл болон ажаhуудалые социалис ёhоор шэнэдхэн хубилгахадаа, капитализмын урда тээхи харилсаануудhаа социалис харилсаануудта оруулха тухай В. И. Ленинэй тодорхойлhон онол аргануудые парти үргэнөөр хэрэглэдэг байгаа. Гээгдэнги байhан национальна районуудай, тэрэ тоодо Буряад ороной партийна организацинууд Ленинэй заабариин ёhоор, таряашадай дунда ябуулагдаха хүдэлмэридэ ехэ анхаралаа табидаг байhан юм. Тэдэнэй байра байдал hайжаруулха, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые тон нарин нягтаар хаража үзэхэ, тэдэнэй политическэ мэдэрэл дээшэлүүлхэ, хүдэлмэришэн ангиие тойруулан тэдэниие нягтаар жагсааха ба социализм байгуулгада хабаадуулха—иимэ политика ажалша таряашад тушаа парти ябуулдаг hэн.

Республикын байгуулагдаха үедэ таряашадайнь олонхидынь угытэйшүүл ба дундаhаа доодо шадалтайшуул байhан. Империалис болон граждан дайнууд таряашадай ажахынуудай барга үеын тээгдэлые бүришье hүжэрөөhэн байна. Ажалша таряашадай өөhэдынгөө ажахынуудые өөдэнь татаха, ашаг олзыень дээшэлүүлхэ, эртэ урдын барга сагай гээгдэнги үйлэдбэриие жэжэ товарна болгон hэргээхэ хэрэгтэнь тэдээндэ туhалха хэмжээнүүдые областной партийна организаци хараалhан байгаа. Таряашадай олонхидые хүдөө ажахын налогhоо сүлөөлхэ, үрэhэнэй таряа зээлеэр үгэхэ, унаагай малнуудые, машина болон бусадые худалдажа абахынь тулада урьhаар мүнгэ үгэхэ мэтын туhаламжа үзүүлхэ онол арганууд гүрэнэй зүгhөө үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байhан юм.

Гэбэшье гээгдэнги байhан национальна бусад олон районуудтал адли Буряад орондошье революциин hүүлээр мүлжэгшэ этэгээдүүд үшөөл удаан саг соо ехэ гэгшын хэмжээнэй газар эдлэhэн шэгээрээ байгаа, тиихэдэ малша-таряаша ажалшадай олонхинь урданайл шэгээрээ нүүдэл ба нүүдэлшүү аргаар ажаhуудаг зангаараа байдаг hэн.

1929 онhоо газар эсхэмжын үргэн хэмжээнэй хүдэлмэриин үргэнөөр ябуулагдахадал, революциин урда тээхи газар таряалангай харилсаануудые эрид шууд хубилгаха хэрэг ябуулагдажа эхилhэн, тиигээд газарай реформоор дүүрээ hааб даа. Энэ хэмжээ бэелүүлhэнэй ашаар нюдарган баяшуулай мэдэлдэ байhан 210 мянган гектар газар абтаhан юм. Феодальна шахуу үлэгдэлнүүдые, капитализмын урда тээхи газар эдлэлгын харилсаануудые усадхаhан ушар хүдөө ажахые социалис ёhоор шэнэдхэн хубилгаха үргэн зам нээжэ үгөө бэлэй.

2.

ХҮДӨӨ АЖАХЫЕ коллективизацилга хадаа капиталис хүгжэлтын шата алад гаража, буряад арадай социализмда орохо хэрэгтэ онсо ехэ үүргэ дүүргэhэн байна. Эндэ коллективизаци бэелүүлгэ хадаа онсо илгаануудтай байhан юм. Хүдөө ажахые социалис ёhоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэг нүүдэл ба нүүдэлшүү ажахынуудые байражуулха, арад зоной үеын үедэ заншаhан ажабайдалые үндэhөөрнь хубилгаха гэhэн орёо бэрхэшээлтэй зорилгонуудые шиидхэлгэтэй холбоотой байhан гээшэ.

Машинно-тракторна ба машинно-үбhэ сабшалгын станцинуудые байгуулга коллективизаци бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ удха шанартай байhан. 1932 ондо республика дотор 30 иимэ станцинууд хүдэлжэ байгаа. Эдэнэрэй тоо түргэнөөр олоширжо байба. Эдэ станцинуудаар дамжуулан, колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ хүдэлмэри гүрэнэй зүгhөө ябуулагдаа.

Ленинградай 100 хүдэлмэришэд—хорин табан мянгатанай, мүн Буряад ороной ба Зүүн Сибириин хүдэлмэришэн ангиин эрхим олон түлөөлэгшэдэй республикын колхозно байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан ушар хадаа Буряад ороной таряашадые социализмын замда оруулха хэрэгтэ ороной хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэрилхы үүргын бодото бэелэлэй гэршэ мүн болоно.

Хамтын ажахынуудые байгуулха үедэ гүрэнэй зүгhөө үзүүлэгдэдэг мүнгэ зөөриин, материально-техническэ болон эмхидхэлэй айхабтар ехэ туhаламжада түшэглэн, нүүдэл ба нүүдэлшүү ёhоной ажахынуудые hуурижуулха хэрэг бэелүүлэгдэhэн байна. hуурижуулха, Буряад ороной колхозуудые ажахын талаар түбхинүүлхэ хэрэгтэй холбоотой хэмжээ ябуулганuудта 1931 онhоо 1937 он болотор гүрэн 4,5 миллион түхэриг гаргашалhан байна. Гушаад оной эсэс багаар энэ хэрэг гол түлэб дүүргэгдэhэн юм.

hуурижан байражуулхын тула малшадай ажабайдалые үндэhөөрнь хубилгаха олон хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлхэ хэрэгтэй болоо hэн. Колхозуудай түб hууринууд байгуулагдаа hэн. Урданиь нүүжэ ябаhан айлнууд бата багахан бүлэг хотонуудhаа эндэ зөөжэ түбхинөө. Иимэ hууринуудта малай байранууд болон үйлэдбэриин бусад барилганууд, байрын гэрнүүд, hургуулинууд, уншалгын байшангууд, клубууд, больницанууд баригдадаг байгаа—социалис ёhоной үндэhэн хубилалтануудай болоhоной эсэстэ буряад улуста ажахын болон соёл болбосоролой шэнэ түбүүд бии болоhон. Гүрэнэй туhаламжын, алибаа хүнгэлэлтэнүүдэй ашаар колхозууд эмхидхэлэйшье талаар бэхижэhэн байна.

Колхознигуудай ниитын ба хубиин аша туhые зүбөөр зохилдуулан харалсаха гэhэн хубилалтанууд мал ажал эрхилдэг районуудай хүдөө ажахын артелиин Уставта оруулагдаhан байгаа. Газар таряалангай мүртэйгөөр эрхилэгдэдэггүй шахуу, мүн огород таридаггүй байhанай эрхээр эдэ районуудай колхознигууд бусад районуудай колхозуудта орходоо hураггүй олон мал (8—10 эбэртэ бодо мал, 3—5 мори, 15—20 хони, ямаа) хубиингаа ажахыда бариха эрхэтэй байhан юм.

Хоёрдохи табан жэлэй эсэс багаар хүдөө ажахые коллективизацилха хэрэг Буряад орондо эсэслэн дүүрээ hэн. Буряад нютагта шэнэ, социалис үйлэдбэриин харилсаанууд бүримүhэн бүрилдэн бии болоhон.

Буряад ороной ажалша таряашадта коллективизаци юу үгөөб?

Үлэсхэлэн хооhон байдалтай, эрхэ сүлөөгүй, хүндэ хүшэр ажал хүдэлмэридэ дарагдаhан революциин урда тээхи хүдөө нютаг тухайда ахамад үетэн мүнөө hанахадаа, муу ёротой зүүдэн шэнгеэр домоглодог, тиихэдэ залуушуул имагтал номhоо гү, али үбгэдэй хөөрөөнhөө эдэ бүгэдые мэдэдэг юм. Үйлэдбэридэшье, хүдөө нютагуудай ажабайдалай гурим заншалдашье, байдал hуудалданьшье үнгэрhэн харанхы мунхаг сагай байдалhаа юуншье үлөөгүй.

Хүдөө ажахын техникэ нэбтэрүүлхэ замые коллективизаци нээжэ үгөө, тиигэжэ ажал хүдэлмэриие танигдахаар бэшэ болоторнь хубилгаа. Буряад орондо хүдөө ажахые оньhожоруулха хүдэлмэри гайхамшагта түргэн дабшасатайгаар ябуулагдажа байнхай. Хэрбээ коллетивизациин түрүүшын жэлнүүдтэ колхозуудые хангадаг машинно-тракторна станцинуудай туд бүринь дунда зэргээр 25—30 колесно трактортай байhан hаа, мүлөө нэгэ колхоз гү, али совхоз hүүлэй үеын түгэс хүсэтэй 50—60 гусеничнa тракторнуудтай болонхой. Республикын хүдөө ажахыда 13 мянга гаран трактор, 3 мянга гаран ороохоной комбайн, 4 мянга гаран ашаанай автомобиль, хэдэ мянган хүдөө ажахын элдэб машинанууд тоологдоно. Бүхы колхозууд болон совхозууд бултадаа электрын элшэ хүсөөр хангагданхай. Имагтал hүүлшын 15 жэл соо хүдөө ажахыда—үйлэдбэриин болон ажаhуудалай хэрэгсэлдэ электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 48 дахин ургаhан байна.

> Хүдөө ажахые коллективизацилга хадаа капиталис хүгжэлтын шата алад гаража, буряад арадай социализмда орохо хэрэгтэ онсо ехэ үүргэ дүүргэhэн байна. Эндэ коллективизаци бэелүүлгэ онсо илгаануудтай байhан юм. Хүдөө ажахые социалис ёhоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэг нүүдэл ба нүүдэлшүү ажахынуудые hуурижуулха, арад зоной үеын үедэ заншаhан ажабайдалые үндэhөөрнь хубилгаха гэhэн орёо бэрхэшээлтэй зорилгонуудые шиидхэхэ ябадалтай холбоотой байhан гээшэ.

Республикын бии боложо байха үедэ хүдөө ажахын ашаг олзо тон багахан байhан юм. Буряад орондо таряа талханай зүйл ондоо областьнуудhаа асарагдадаг hэн. Мүнөө республикын колхозууд болон совхозууд 120—150 мянган тонно таряа, 25—30 мянган тонно хартаабха, 100—110 мянган тонно hү, 50—60 мянган тонно мяха, 4,5—5 мянган тонно ноохо, 25—30 миллион үндэгэ болон бусад продукци жэл бүри гүрэндэ худалдана. Энээнтэй хамта хүдөөгэй арад зоной эдеэ хоолой зүйл хэрэглэдэг хэмжээн хоёр дахин ургаа.

Буряад ороной хүдөө ажахы олон hалбаритай болонхой, эрдэм ухаанай үндэhөөр мэргэжэл түгэс кадрнуудаар эрхилэгдэнэ. Хэрбээ коллективизациин эхилжэ байха үедэ хүдөө ажахыда хэдэн арбаад мэргэжэлтэд (агрономууд болон зоотехнигүүд, тэдээнhээ ганцахан лэ хүниинь дээдэ эрдэмтэй) хүдэлдэг байгаа hаа, мүнөө дээдэ ба дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэд 2,5 мянга болонхой, 16 мянга шахуу механизаторнууд хүдэлнэ.

Коллективизаци үнгэргэhэнэй hүүлээр түрүүшын жэлнүүдтэ республика дотор 700 шахуу колхоз байдаг hэн. Томо hууринуудта хэдэ хэдэн колхозууд байгуулагдадаг гуримтай байhан. Энээнhээ хойшо ажахынуудые томодхохо хүдэлмэри ябуулагдаhан байгаа. Мүнөө Буряад орондо 74 колхоз, 50 совхоз тоологдоно. Эдэ хадаа механизмаар түгэс зэбсэгжэhэн, хүсэ ехэтэй, туд бүри хэдэн миллион түхэригэй үйлэдбэриин гол фонднуудтай томо гэгшын ажахынууд юм.

Социалис Ажалай Герой Ж. Б. Ванкеевэй толгойлдог Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые жэшээ болгон харуулая. Эндэ 8 мянга шахуу гектар таряанай талмай, 33 мянган хонид, 2900 толгой эбэртэ бодо мал бии юм. Энэ колхозой полинууд дээрэ 54 трактор, 28 тарланай ба силос хуряадаг 7 комбайнууд хүдэлнэ, 34 ашаанай автомашина болон бусад техникэ бии. Энэ ажахы электрын элшэ хүсөөр бүрин хангагданхай. Таряанай ажахын бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагданхай. Мал ажалдашье техникэ нэбтэрүүлэгдэжэ, бар хүсэнэй ажал хүнгэдхэгдэжэ байна. Дээдэ ба тусхай дунда эрдэмтэй 20 гаран мэргэжэлтэд, хүдөөгэй олон механизаторнууд колхоздо бии болонхой. Артелиин мүнгэн олзо жэлдээ миллион хахадhаа үлүү түхэриг болодог юм.

Социалис байгуулалта хүдөө ажахын үйлэдбэри түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгые хангаа. 1913 онойхитой сасуулбал, республика дотор тарилгын талмай 4 дахин ургэдхэгдэhэн, тиихэдэ ороохото ургамалнуудай ургаса таба дахин ехэ болоhон байна. Мүн ажахын заншалта hалбари болохо мал ажалда ехэ хубилалтанууд болонхой. Колхозууд болон совхозууд ашаг шэмэ ехэтэй үүлтэртэ малнуудтай. 1916 онойхидо орходоо 1967 ондо Буряад орондо 1,5 дахин ехэ мяхан, 3 дахинhаа үлүү ехэ hүн, 10 дахин ехэ ноохон абтаhан байна.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлhэнэй ашаар хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтэ улам хурдан алхасатай болоhон, гадагшаа худалдахань ехэ болоhон байна. Буряад орон бүхы зүйлэй продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ жэл бүри амжалтатайгаар дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг. Энэ табан жэлэй зүбхэн лэ түрүүшын гурбан жэлэй туршада түсэбhөө гадуур 100 мянга гаран тонно ороохо таряа, 25 мянган тонно hү, 15 мянган тонно мяха, 1,5 мянган тонно ноохо болон бусад продукци түсэбhөө гадуур гүрэндэ худалдагдаа.

Областной партийна организаци, тэрэнэй удадалга доро хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд ашаг олзо ехэтэй болгохын, саашадань улам наринжуулан мэргэжүүлхын үндэhэ hуури дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам хүгжөөн дэбжээхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэжэ байнхай. Республика айхабтар ехэ туhаламжа гүрэнhөө абажа байдаг. «Хонин ажал хүгжөөхэ хэрэгтэнь Буряадай АССР-эй колхозууд болон совхозуудта туhаламжа хүргэхэ тухай» тусхай тогтоол РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет 1968 оной зун баталан абаа hэн. Газар уhалха, колхозууд болон совхозуудта үзүүлэгдэжэ байгаа, онсолходо хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань оньhожоруулха, үйлэдбэриин ба гэр байрын барилга хүгжөөхэ мэтын элдэб туhаламжа хониной мяха болон ноохо эрид шууд ехээр абаха арга боломжо олгохо байна. Үхэрэй мяха, шубуунай, гахайн мяха абахаар мэргэжэhэн хэдэ хэдэн томо ажахынууд республика дотор байгуулагданхай.

Бүхы колхозууд болон совхозуудта үйлэдбэриие томодхохо ба мэргэжүүлхэ гээшэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөн дэбжээхэ арга нүхэсэл мүн болоно, энээнэй үндэhөөр хүдөөгэй ажалшадай байдалые хэлбэришэгүйгөөр hайжаруулха аргатай болохо байна бшуу.

3.

БУРЯАД ОРОНОЙ экономическа гээгдэлые усадхаха, ажахые эрхилхэ капитализмын урда тээхи арга гуримhаа социализмда оруулха шухалын шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, мүнөөнэй үе сагай промышленность байгуулга мүн болоно.

Ажахы болон культурна хүгжэлтөөрөө гээгдэнги республиканууудта туhаламжа үзүү… данъ гээгдэжэ ябаhан үндэhэ яhатан… кануудта нютагайнь арад зониие тон… дуулалсан, промышленна гуламтануу… ха талаар хэдэ хэдэн бодото хэмжэ… рүүн бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй» (КПСС-… дэй, конференцинүүдэй, ЦК-гай Пле… золюцинууд ба шиидхэбэринүүд), … дэхи бүлэг, 714-дэхи хуудаhан) гэж… болоhон РКП(б)-гэй XII съездын … асуудалаар абтаhан резолюци дотор… гэжэ hануулалтай гээшэ ха. Парти… хараа шугам иимэ байhан юумэл…

Республикын байгуулагдаhан жэл… бисхэр дээрэ түлюур түйган түхэлэй… предприяти байhан, эдээндэ миин лэ… дэлжэ байгаа. Хүдэлмэришэд соо … нууд гэжэ огтолон байгаагүй.

Буряад ороной газар дайдын хэбтэ… тон элбэг, тиихэдэ Баргажанда а… байhаниинь элитэ ха юм даа. Гээшье… заарые геологическа талаар шэнжэл… хэгдээгүй шахуу байhан, байгаалиин… элирүүлэгдэнгүй үлэдэг байгаа бшу… шалтагаанhаа боложо, Буряад орондо… түрүүшын томо томо предприятинууд… шэ, харин ондоо тээhээ асарагдаhан … хүдэлдэг hэн. Совет засагай үедэ … дэбисхэр дээрэ баригдаhан мүнөөнэй … рүүшын томо предприяти гэхэдэ, … заhабарилгын завод, мүн энэнь Сибир… Дурна зүгэй түмэр харгынуудые … гаа. Энээнтэй нэгэ үедэ томо гэгшын … мельничнэ ба мяха-консервын комби… даhан байна. Тээ хожомшог, Зэдын … рам ба молибденэй хэбтэшын олдохо… томо комбинадуудай нэгэн болохо … либденэй комбинат баригдаhан юм. Ш… hэнэй уурхайнууд шэнжэлэгдэhэн … Буряад орондо Галуута-Нуурай шахт… нэ.

Энэ хизаарай ехэ гээгдэлтэй байhа… дустри хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ бэрхэ… тохёолдуулаа. Жэшээнь, барилгын … гэжэ байгаагүй, мэргэжэлтэй hайн ка… дэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд… гүй—эдэ бүгэдые дабажал, индустри… хэрэгтэй байhан юм. Аха дүү республи… хүдэлмэришэн ангиин, Совет гүрэнэй … ехэ туhаламжын ашаар лэ Буряад орон… ленность байгуулагдаhан гээшэ. Иима… 1937 онуудай нюурта манай республи… ажахыда зорюулагдаhан гүрэнэй капи… мололго 137,5 миллион түхэригhөө … Предприятинуудта хэрэгтэй болохо … түхеэрэлгэ ороной түбэй районууд… даг, Москваhаа, Ленинградhаа, Урал… наhаа болон бусад районуудhаа мэрг… хүдэлмэришэд, технигүүд, инженерүү… орон ерэдэг байhан юм. Эдэнэрые той… ликын хүдэлмэришэн анги бии болоh…

Бүри гушаад оной тэн багаар Буряа… стриально-аграрна республика болоод … Промышленностиин бүхы продукци … арадай ажахын бүхы продукциин дүр… хуби болоо. Мүн энээнhээ хойшонхи … тэжье индустри хурдан түргэнөөр … рюун алхамаар урагшаа дабшаа бэл…

Россин нүүдэл, нүүдэлшүү аргаар … мал үсхэбэрилдэг хизаар байhан Буря… нөө түгэс хүгжэнги социалис республи… хой, самоледууд болон электровозуу… бильна кранууд болон электромоторнуу… нарин шанарай приборнууд болон … суднанууды, шэл, цемент, ноохон бү… болоо. Республикада бүтээгдэhэн … зүйлнүүд Советскэ Союзай 80 хизаар, … болон республиканууудта, хилын саана… нуудта эльгээгдэдэг болонхой. Шу… малтамал баялигууд: вольфрам болон … концентрадууд, барилгын элдэб ма… жэлhээ жэлдэ улам ехээр абтадаг бол… Ой модоной промышленность түгэс хү… хой. Үнэтэ ангай, жэшээнь, Баргажанай … арhа болон бусад ангай арhануудые …

(Түгэсхэлынь 3-дахи хуудаhанда).

ТОО, БАРИМТАНУУД

◆ Манай орондо үнгэргэгдэдэг hунгалтанууд, үнэхөөрөө арадай засаг түрэдэ hунгагдадаг түлөөлэгшэд совет демократиин уг зорилго, удха шанарые эли тодоор гэршэлжэ байна. Байгша оной мартын 16-да орон дотор ажалшадай депутадуудай 49554 нютагай Соведүүд hунгагдаха юм. Энэнь 1967 онойхидо орходоо 784 Соведээр олон болоно. Буряадай республика дотор энэ үе соо 7 сельскэ, сомоной Соведүүд нэмэhэн байна.

◆ Буряадай республика дотор байгша оной мартын 16-да болохоёо байгаа нютагай Соведүүдые hунгаха hунгалтада найма мянга шахуу кандидадууд дэбжүүлэгдээд байна. Эдээнэй олонхидынь хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд, колхознигууд болоно. Мүн энэ тоогой 40 процентнь эхэнэр-кандидадууд болоно.

◆ hүүлэй хоёр жэл соо Буряад… лика дотор hунгалтын 114 шэнэ ок… гуулагданхай.

◆ Республика дотор hуралсала… эхиндэ ниитэ, юрэнхы эрдэмэй hург… дай hурагшадай тоо 205,7 мянган … гү, али нёдондонойхитой жэшэбэл, 1… цент болоо.

◆ 1968 ондо республикымнай … тусхай дунда hуралсалай hургуу… 39,5 мянган студент hурана. Энэнь … жэлэйхидэ орходоо 5 процентээр оло…

◆ 1968 ондо 6740 hурагшадай hур… гуулиин байшангууд баригдажа, ашаг… үгтөө.

◆ Энэл үе соо республика дотор … нэй hууритай больница болон поли… баригданхай.

БУРЯАД ОРОНОЙ БАЯН ТАРЯАН—ГҮРЭНДЭ

СОЦИАЛИЗМ БАЙГУУЛХА ЛЕНИНЭЙ ЗАМ

Республикын бии боложо байха үедэ хүдөө ажахын ашаг олзо тон багахан байhан юм. Буряад орондо тараа талханай зүйл ондоо областьнуудhаа асарагдадаг hэн. Мүнөө республикын колхозууд 120—150 мянган тонно тараа, 100—110 мянган тонно hү, 50—60 мянган тонно мяха, 4,5—5 мянган тонно ноохо, 25—30 миллион үндэгэ болон бусад продукци жэл бүри гүрэндэ худалдана.

Буряад ороной социалис культурын үзэгдөө дуулдаагүйгөөр урган hалбарhые иимэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ: 1966—1967 оной hуралсалай жэлдэ республика дотор ниитэ эрдэмэй 716 hургуули хүдэлнэ. 10 мянган хүн зондо дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй хүртэсые хараад үзэхэдэ, Буряад орон иимэ гүрэнүүдые—Франци, Англи, ФРГ болон Италиие холо ахижа гарана.

...ды. Эхининь 1—2-дохи ...уудта).

... зүйлнүүдэй ехэ ехэ уурхайнууд—шэнжэлэн элирүүлэгдэhэн байна.

Энэ табан жэл соо хризотил-асбестын промышленна ашаглалга, вольфрам-молибденэй рудагай Инкурска уурхайда шанаржуулгын фабрикын барилга эхилхэ юм. Орон доторхи модоной, химиин томо предприятинуудай нэгэн болохо Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай барилга дүүрэнтэжэ байна. Баргажанда шэнээр байгуулагдажа байгаа ой модоной промышленностиин олон предприятинууд энэ комбинадта түүхэй эд бэлэдхэжэ үгэдэг байха юм. Республикын промышленностиин ба бүхы арадай ажахыhаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ энергетическэ баазын дабшалтые 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй Гусиноозерско ГРЭС хангажа шадаха юм. Энэ ГРЭС-эй барилга мүнөө эхилэнхэй.

Буряад ороной хүдэлмэришэн анги, мүн бүхы ажалшад коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулха хэрэгтэ өөhэдынгөө хубита нэмэриие саг үргэлжэ арьбадхан оруулхаар зоритжонхой.

4.

СОВЕТ ЗҮҮН зүгэй республикануудай экономико хүгжөөхэ зорилгонуудые шиидхэхэтээ хамта Коммунис парти эндэхи арадуудай соёл болбосоролой гээгдэлые **түргэнөөр усадхахын түлөө** тэмсэл ябуулhан байна.

Буряад арадай соёл болбосоролой гээгдэлые усадхаха гээшэ айхабтар орёо, бэрхэшээлтэй байhан юм. Юуб гэхэдэ 1917 оной бүридхэлэй ёhоор, Забайкальска областиин буряадай дундаhаа (шажан мүргэлэй түлөөлэгшэдгүйгөөр) миин лэ 3 процентнь, тиихэдэ Эрхүүгэй губернидэ—5,2 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байhан. Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ Буряад орондо үнэхөөрөө культурна революци болоhон байна. Капитализмын урда тээхи социально-экономическа харилсаануудhаа социализмда оролгын үедэ эндэ иимэ онсо шэнжэтэй асуудалнууд: үндэhэн хэлэн дээрэ үзэг бэшэгтэй, литературна хэлэтэй болохо, үндэhэн хэлэн дээрэ хүдэлхэ hургуулинуудые байгуулха, уран зохёол, ёhотой искусство бии болгохо, культурна центрнүүдые байгуулха зорилгонууд шиидхэгдэhэн байна.

Гушаад оной эсэс багаар республика дотор үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал усадхагдаhан, эхин шатын бүгэдэ ниитын hуралсал амжалтатайгаар бэелүүлhэнэй ашаар долоон жэлэй уялгата hуралсалда орохо хэрэг дүүрэнтэжэ байгаа бэлэй. Буряад арадай түхэл маягаараа үндэhэн, удхаараа социалис культура байгуулагдаа. Национальна интеллигенциин олон тоото кадрнуудай бии болоhон ушар хадаа гайхамшаг туйлалтануудай нэгэн мүн болоно.

Агууехэ ород арадай культура буряад арадай соёл гэгээрэлэй хүгжэхэ хэрэгтэ hайн аша нүлөө үзүүлээ. Нэн түрүүн энээнэйл аша туhаар буряад арадай соёл гэгээрэлэй удха баяжаhан, үндэhэн түхэл маягынь улам нарижан хүгжэhэн байна бшуу. Национальна кадрнуудые бэлдэхэ, культурые бүхы дээрэнь хүгжөөхэ хэрэгтэ ородой интеллигенциин түлөөлэгшэдэй үзүүлhэн туhаламжа сэгнэшэгүй ехэ юм. Эдэнэр эрдэм бэлигээ буряад хүбүүд, басагадта дамжуулан үгэдэг, эрдэм ухаа, буряад арадай литература ба искусство хүгжөөхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулдаг, оролдолго хэшээл гаргадаг байгаа.

Буряад ороной социалис культурын үзэгдөө дуулдаагүйгөөр урган hалбарhые иимэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ. 1966—67 онуудай hуралсалай жэлдэ республика дотор ниитэ эрдэмэй 716 hургуули хүдэлжэ, тэндэнь 201,1 мянган хүн hурадаг байба. Дүрбэн дээдэ, тусхай дунда хорин хоёр hуралсалай газарнуудта 37775 студентнүүд hуралсана. 10 мянган хүн зондо дээдэ hургуулинуудай студентнэрэй хүртэсые хараад үзэхэдэ, Буряад орон иимэ гүрэнүүдые—Франци, Англи, ФРГ болон Италиие холо ахижа гаранхай. Турци, Инди, Пакистан болон Иран гэдэгүүдые эндэ дурдалтагүй.

1967 ондо республикын арадай ажахыда дээдэ ба дунда эрдэмтэй 38 мянган мэргэжэлтэд хүдэлжэ байгаа. Ажахын болон культурын бүхы hалбаринуудта, гүрэнэй болон ниитын организацинуудта үндэhэн мэргэжэлтэд хүдэлдэг.

Үнгэрэгшэ зуун жэлэй эсэс багаар манай хизаараар ябаhан Англиин аяншалагша Диксон иигэжэ бэшэhэн байдаг: «Үзэсхэлэнтэ, мүльhэтэ Забайкали—дэлхэйhээ хэдэн мянгаад километр холо оршодог орон. Европын болбосорол—Шекспир, Диккенс, Бальзак, Пушкин хэзээшье эндэ хүрэхэгүй шэнги байна».

Буряад арад үндэhэн хэлэн дээрээ эдэшье, мүн бусадшье зохёолшодой номуудые мүнөө уншажа байдаг болонхой. Бии болоhон тухайдаа буряад литература хонгёо хоолойгоороо шангаар хангюурдадаг. Энэ литература мүнөө үеын бүхы жанрнуудтай. Буряад зохёолшод Х. Намсараев, Ж. Тумунов, Ц. Дон, Ч. Цыдендамбаев, Д. Батожабай, Н. Балдано, Ц. Шагжин болон бусадай зохёолнууд манай орондошье, хилын саанашье бүгэдэндэ эли болонхой.

Буряадай искусство hалбаран хүгжэнэ. Оперо ба баледэй, ородой ба буряадай драматическа театрнууд, филармони, дуу ба хатарай ансамбль хүдэлнэ. Эдэнэрэй репертуар баян, олон янзын. Уран зураашадай, композиторнуудай холбоонууд олон творческо хүдэлмэрилэгшэдые нэгэдүүлдэг юм. Москвада үнгэргэгдэhэн декаданууд ба үдэшэнүүдэй үедэ, мүн манай ороной республиканууд болон областьнуудаар эмхидхэгдэhэн гастрольнууд болон выставкэнүүд дээрэ Буряадай искусство үндэр дээдэ сэгнэлтэ абадаг. СССР-эй арадай артистнууд Л. Линховоин ба Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев болон бусад совет искусствын нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, хилын саагуур аяншалдаг юм.

Буряад орондо соёлой эмхи зургаанууд: клубууд, соёлой байшангууд, библиотекэнүүд, киноустановконууд олоороо бии болонхой. Радиогүй нэгэшье томо hуурин гэжэ байхагүй. Республикын арад зоной хахадhаа олонхинь Улаан-Үдын телевидениин студиин, мүн Москваhаа дамжуулгануудые харадаг болонхой. Республиканска, районуудай ба олон тиражтай газетэнүүд, «Байгал» журнал, марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнууд, научна, hуралсалай, олонниитын политическэ уран зохёол буряад, ород хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэжэ байдаг юм.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиал—республика доторхи эрдэм шэнжэлэлгын түб болонхой. Филиалда, дээдэ hургуулинуудта 1200 гаран эрдэмтэд, тэрэ тоодо эрдэмэй 200 гаран кандидадууд ба доктортнууд хүдэлнэ.

Ажабайдалай бүхы hалбаринуудта ниитын социалис харилсаануудай илан мандаhанай, үзэл бодолой, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри партиин ябуулhанай ашаар буряадуудай оюун бодол, сэдьхэл үндэhөөрөө хубилаа. Коммунис үзэл бодолые гүн гүнзэгыгөөр этигэдэг, социалис байгуулалтада, коммунизмын үзэл бодолдо бээ үгэнги байха, совет патриотизм ба пролетарска интернационализмын үзэлөөр нэбтэрэнхэй, олон юумэ мэдэхэ, hонюуша, ниитын хэрэгэй аша туhада оролхо—шэнэ, совет хүнэй шэнжэ шанар иимэ болонхой.

Анханда бээ тойруулаад лэ хара амяа хараад, үндэhэ яhанайнгаа аша туhаhаа сааша харадаггүй байhан hаа, мүнөө ажалша буряадууд хамта хүдэлдэг хүнүүдтээ hанаа үнөөгөө зобохо, туhалалсадаг, бүхы үндэhэ яhатанай хүнүүдтэй хани барисаатай, аха дүүтэй харилсаатай байха мэтын шэнжэ шанартай болоо. Социализм совет хүнэй үндэhэ яhанайнь нэрэ хүндые дээрэ үргөө. Гэхэтэй хамта, социализмын илан мандаhанай ашаар урдань дарлагданги байhан арадуудай ажалшадта анха түрүүшынхеэ бии болоhон национальна нэрэ хүндын мэдэрэл гээшэ национальна талаараа ахир тулюур, бээ тойруулhан ябадалтай оттолон тааралдахагүй, харин национальна нэрэ хүндын мэдэрэл совет патриотизмтай, пролетарска интернационализмтай гол hудаhаараа нягта холбоотой юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Бүхы нацинуудые, арад үндэhэтэниие hэргээн бодхоохо, хүгжөөхэ гээшэ социализмын жама ёhон, тэрэнэй зохёон байгуулхы хүсэнэй аша үрэ мүн. Энээниие буряад арадай үльгэр жэшээ тодоруулан харуулжа байна. Совет арадуудай аха дүүтэй бүлэ соо, тэдэнэй эдэбхитэй туhаламжа, дэмжэлгын ашаар буряад арад түүхын богонихон болзор соо хэр угай гээгдэлээ усадхажа шадаа, капитализмын урда тээхи харилсаануудhаа социалис харилсаануудта орожо, ехэ алхам хээд, социалис наци болон бүрилдөө.

Коммунис партиин ленинскэ хараа шугамай, тэрэнэй сэсэ мэргэн ударидалтын, эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулhанай ашаар урдань гээгдэнги арадууд капиталис шата алад гараад, социализмда ороhон, тэдэнэр hалбаран хүгжэhэн байна. Парти хадаа коммунистнуудай кадрнуудые оролдосотойгоор хүмүүжүүлэн ургуулаа, национальна республиканууд болон областьнуудта партийна организацинуудые байгуулжа, бэхижүүлдэг байгаа.

Революциин урда тээ Буряад орондо буряад коммунистнууд тон үсөөхэн, бүри ганса нэгэн гэхээр байhан. Буряадай түрүүшын революционер-большевик Ц. Ц. Ранжуров 1905—1907 онуудай ородой революцида хабаадаhан, Буряад орондо совет засаг тогтоохын түлөө эдэбхитэй тэмсэгшэ байhан юм. Революциин урда тээ большевигүүдэй партида ороод, М. М. Сахьянова Петроградта революционно хүдэлмэри ябуулаа. hүүлээрнь Зүүн Сибирьтэ ба Алас-Дурнада социалис революциин илан мандахын түлөө тэмсэлдэ тэрэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан юм. Саашадаа нүхэр Сахьянова элитэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэ, партиин Бурят-Монголой обкомой нэгэдэхи секретарь болотороо ургаhан байна. 1917 оной декабрьда партида ороhон М. Н. Ербанов гүрэнэй ба партийна элитэ ажал ябуулагша болоо. Республикын Совнаркомой түрүүлэгшээр, партиин обкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлhэн.

Совет засагай илаhанай удаа Эрхүүдэ олон буряад коммунистнууд бии болоhон байгаа. Эрхүүгэй, Прибайкальска ба Забайкальска партийна организацинууд ажалша-буряадуудые большевигүүдэй партида абаха, тэдээнhээ партийна болон советскэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхаралаа табидаг hэн.

Партиин Центральна Комитет дүй дүршэл ехэтэй коммунистнууд-эмхидхэгшэдые республикада эльгээдэг, үндэhэн партийна кадрнуудые ургуулан хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь тэдэнэр нютагуудай партийна ячейкэнүүдтэ туhаламжа үзүүлдэг hэн. Социализмын үргэн дэлисэтэйгээр добтолгын эхилхэ үеэр областной партийна организацида мянга табан зуун буряад-коммунистнууд бии болоhон, тиихэдэ 1933 оной январиин 1-дэ — 3741 хүн гэхэ гү, али партийна организациин 42,4 процентнь болоод байгаа.

Мүнөө Буряадай областной партийна организацида 36 мянган коммунист тоологдоно, промышленна предприятинуудай, колхозууд, совхозууд болон эмхи зургаануудай партийна 1030 эхин организацида эдэнь нэгэдүүлэгдэнхэй. Ажахы болон культурын байгуулалтын бүхы hалбаринуудта коммунистнууд олониитые бодотоор ударидагшад, эмхидхэгшэд болонхой. Партийна организациингаа ударидалта доро республикын ажалшад коммунизм байгуулгын бүгэдэ арадай хэрэгтэ өөhэдынгөө хубита нэмэри оруулалсана.

Республикын тугта дээдэ хайра хүндэ—Ленинэй орден яларан байдаг. Социалис байгуулалтада амжалта туйлаhанайнгаа түлөө тэрэ энэ шанда хүртэнхэй. Табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ мүнөө областной партийна организациин эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэри шэглүүлэгдэнхэй. Табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй дүнгүүд ехэ баяр баясхалантай, сэдьхэл дүүргэhэн мэдэрэл түрүүлнэ. Арадай ажахын ба культурын гол шухала hалбаринуудые хүгжөөлгэ түсэбтэ хараануудhаа холо урда ороод ябана. Промышленность ба хүдөө ажахы түсэбhөө гадуур нилээдгүй ехэ продукци үгөө. Культурна байгуулалтадашье ехэ амжалтанууд туйлагданхай. Гээшье hаа партийна организаци шиидхэгдээгүй асуудалнуудта ажалшадай анхарал хандуулна, ажахын болон культурын байгуулалтые улам түргэнөөр хүгжөөхын тулада бии байhан арга боломжонуудые, нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр элирүүлжэ, хэрэглэхын тулада оролдоно.

Бүхы совет хүнүүдтэл адли Буряад ороной ажалшад алдарта ой—В. И. Ленинэй түрэhөөр зуун жэлэй ойдо бэлдэжэ байна. Ойн үдэр болотор үйлэдбэридөө эрхим үрэ дүнгүүдые туйлахын, Агууехэ Октябриин социалис революциин 53-дахи жэлэй ой болотор табан жэлэй түсэбтэ даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ленинэй ойн хүндэлэлдэ абтаhан ехэ уялгануудай дүүргэгдэхэ байhанда ажаг hэжэг байхагүй.

Ленинскэ национальна политика бэелүүлэн, парти манай ороной аха дүү республикануудай хүдэлмэришэн ангиин зүгhөө урдань гээгдэжэ ябаhан арадуудта алибаа туhаламжа үзүүлхэ хэрэг эмхидхэhэн байна. Аха дүүгэй хани барисаанай, пролетарска интернационализмын үзэлөөр совет хүнүүдые хүмүүжүүлхын тулада парти айхабтар ехэ хэшээл оролдолго гаргаа. Национальна асуудал шиидхэхэ талаар КПСС-эй дүй дүршэл, капитализм алад гаран, совет олон арадуудай социализмда ороhон дүршэл хадаа уласхоорондын ехэ удха шанартай юм.

СССР-эй бүхы арадуудтал адли буряад арад Владимир Ильич Лениндэ, тэрэнэй байгуулhан, хатуужуулhан Коммунис партида хизааргүй дуратай байhанаа, баяр баясхалан хүргэжэ байhанаа мэдүүлнэ. Ленинэй хэзээдэ мүнхэ үзэл суртал гэгээн гэрэлтэ ерээдүй—коммунизм тээшэ ошохо замыень бүхы совет арадуудта гэрэлтүүлэн байна.

(**«КОММУНИСТ» журналай 2-дохи номерhоо абтаба**).

Манай республика дотор удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна культура хүгжэн hалбаржа байна. Республикымнай ниислэл хотодо Ленинэй орденто оперо, баледэй, ород ба буряад драматическа театрнууд, «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамбль, гүрэнэй филармони хүдэлмэрилнэ. Урдань эрдэм ном мэдэдэггүй буряад арадай дундаhаа хэдэн зуугаад бэлиг ехэтэй артистнар урган гараа. Тэдэнэй дунда СССР-эй арадай гурбан артист бии.

Республикымнай город болон хүдөө тосхонуудта хэдэн арбаад Соёлой ордон, байшангууд түбхинэнхэй. Тэдэнэй дэргэдэхи уран hайханай бүлгэмүүдэй хүдэлмэридэ хэдэн мянгаад эдэбхитэд хабаадалсана.

Зурагууд дээрэ (зүүн гарhаа): СССР-эй арадай артистка Л. Сахьянова, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев. Дээдэ зурагтань «Байгал» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин хатаршад.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Алексей БАДАЕВ

...наг багша Ильичнай

...гэжэ
...хилэн урихынаар
...урялнал бидэнээ
урагшамнай.
...рсэг дэлхэй дээрэ
...руун гараа
үргэжэ,
...дээ түүхэдэ мүнхэршөөл
...наг багша
Ильичнай!

...АПИТАЛИС ДЭЛХЭЙ

...А-гай национальна гвардиин сэрэгшэд ... үзэн ядадаг гэжэ «Дейлиуорлд» газе... ...дэнэ. «Үймөө болюулбабди» гээд, тэдэ... ...шье гэмгүй негрнүүдые доромжолхо, со... ...эдэ хааха hэдэлгэнүүдые гаргана.

...А-да 1968 ондо гэр байрын түлөөhэн ур... ...hээ 8—10 процентээр нэмээ.

...А-да студентнэрэй забастовконууд замха... ...ска университедэй студентнэр дээдэ ...дай байшангые эзэлhээр хахад hара ун... ...энэр үндэhэ яhанай илгаае усадхахын, ...лай программа хубилгахын түлөө тэм...

...А-да үдэр бүри үйлэдбэри дээрээ 55 хү... ...д үхэдэг. 8500 хүн хүндөөр гэмтэдэг, ... элдэб эбэрэлгэдэ ородог байна. 1966 ...000 американ хүдэлмэришэд ажал дээ... ...өөр гэмтэhэн байна.

...А-да 1968 ондо хүдэлмэригүйшүүлэй тоо бүхы ороной ажалшадай 3,6 процентдэ хүрэнэ.

★ **ЛОНДОН.** Иоганнесбургска дүрбэн фабрикануудай хаагдаhанай hүүлээр 4 мянганhаа үлүү африкын үндэhэ яhатан хүдэлмэригүй үлэбэ. Эдэ фабрикануудые хааhан ушар хадаа европынхидой сагаан шарайтанай районуудhаа Африкын хүдэлмэришэдые гаргаха гэhэн хараа зорилготой гэжэ «Стар» газетэ бэшэнэ.

★ Суданай ниислэл Хартумедэ хоёр неделиин турша соо уласхоорондын конференци үнгэргэгдэбэ. Африкын Урда Зүгэй, Португалиин колонинуудай бага яhатанда туhаламжа үзүүлхэ, Африкадахи национальна сүлөөрэлгын тэмсэл үргэдхэхэ тухай 5 түбиин түлөөлэгшэд эндэ хөөрэлдэбэ. Хартумедэ абтаhан шиидхэбэринүүд колониализм, расизмтай эрид шангаар тэмсэхэ ябадалда нилээд ехэ туhа хүргэхэ гэжэ политическэ газетэнүүд соо хэлэгдэнэ.

Парижда пресс-конференци болобо

ПАРИЖ. (ТАСС). «Холбоото Штадуудай ээрхэг түримхэй ябуулгаяа Вьетнамда үргэлжэлүүлжэ байгаал hаань, вьетнам арад ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр зэбсэгтэ тэмсэлээ хэжэ байха»,—гэжэ Вьетнамай асуудалаар зүблөөнэй пленарна зургаадахи заседаниин hүүлээр пресс-конференци хэхэдээ, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын делегациин түлөөлэгшэ Чан Хоай Нам мэдүүлээ.

Холбоото Штадууд Вьетнамда ябуулдаг ээрхэг түримхэй ябуулгаяа сагааруулха гэжэ, харин Сайгоной засагаархидай түлөөлэгшэд Вьетнамда Америкын ябуулдаг политикые үмөөрхэ гэжэ оролдоно гээд ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ Нгуен Тхань Ле үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Вьетнамай патриодуудай хэрэг илаха

Советскэ Союзда байдаг Вьетнамай Демократическа Республикын элшэн сайд Нгуен Тхо Тян совет журналистнуудые — түбэй газетэ болон журналнуудай, ТАСС-ай, АПН-эй, радиогой түлөөлэгшэдые посольстводоо урижа, Парижда боложо байhан 4 талын хэлсээнүүдэй ябаса тухай, сүлөөрэлгын армиин шэнэ амжалтатай добтолгонуудтай дашарамдуулан, Урда Вьетнамдахи байдал тухай февралиин 28-да хөөрөө.

Америкын талаhаа сэрэгэй ябуулгануудые бүрин хүсэд зогсоохо, өөрынгөө сэрэгүүдые болон туhамаршадайнгаа сэрэгүүдые Урда Вьетнамhаа үгэ хүүргүйгөөр гаргаха гэhэн ДРВ-гэй ба Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын делегацинуудай үнэн зүб дурадхалнуудые Париждахи зүблөөнэй пленарна заседани дээрэ США дүүргэнгүй орхихо гэжэ оролдоно гээд элшэн сайд тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

Патриодууд амжалтатайгаар добтолбо

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд февралиин 22—23-най hүни Мокхоа, Туенхон гэжэ тосхонуудта, Кыентыонг провинциин Чаутхань районой тосхонуудта байрлаhан американ-сайгоной сэрэгшэдэй бэхилэлтэнүүдтэ добтолоо. Дайсанай 600 гаран солдат ба офицер алуулагдаа, шархатаа, тэрэ тоодо американ 500 сэрэгшэд, сэрэгэй хоёр судна шэнгээгдээ. 10 үхэр буу бута hамна сохигдоо.

СОВЕТ-ПОЛЯК АРАДУУДАЙ АША ТУҺАДА

Советскэ правительствын уряалаар ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. Польшын Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Стефан Ендриховский албан хэрэгээр Москвада энэ оной февралиин 26-һаа 28 болотор айлшалаа.

Москвада байха зуураа министр С. Ендриховский КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнотой, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай уулзажа, хөөрэлдөө.

Министр С. Ендриховский, мүн СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкотой уулзаа, хөөрэлдөө хэһэн байна.

Хамтын коммюникеһээ мэдээжэ болоһоной ёһоор, хоёр талын һаналаа андалдалгын үедэ СССР-эй ба Польшын хоорондохи политическэ, экономическа болон соёл культурын харилсаануудай үргэн олон асуудалнууд харагдажа үзэгдөө. Марксизм-ленинизмын жама ёһонуудай үндэһэ һуури дээрэ тогтоһон хоёр ороной аха дүүгэй хани харилсаан бүхы талаараа амжалтатайгаар хүгжэнэ, жэл ерэхэ бүри удха түгэс, олон янзын шэнжэ түхэлтэй боложо байна. Совет болон поляк арадуудай эбдэршэгүй холбоон ба аха дүүгэй харилсаануудые бэхижүүлгэдэ, социалис хани харилсаанай оронуудай нэгэдэлдэ, жагсаалда туһална гээд тэдэнэр гүнзэгы ханалгатайгаар тэмдэглэнэ.

Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалда Варшавска бэеэ хамгаалха договорые бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэһэн хүсэл оролдолгоёо эдэбхижүүлхэ ябадал, ажалай социалис хубааралгын, үйлэдбэреэ хамжаха болон мэргэжүүлхэ хэрэгэй үндэһэ һуури дээрэ СЭВ-эй гэшүүд болохо оронуудай экономическа хани харилсаае үргэдхэхэ, нарижуулан һайжаруулха ябадал онсо ехэ удха шанартай гэһэн өөһэдынгөө правительствануудай нэгэн адли хараа бодолые хоёр талынхид дахинаа баталба.

Уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һаналаа андалдалга үргэнөөр болоо.

Уласхоорондын мүнөөнэй оршон байдалда социалис оронуудай дэбжэлтын ба демократиин бүхы хүсэнүүдэй хамтын ажал ябуулга империализмтай амжалтатайгаар тэмсэхэ шухала эрхэ нүхэсэл, бүгэдэ нийтын эб найрамдал, арадуудай сүлөө ба адли тэгшэ эрхэ хангаха эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ һаналаа андалдалгын үедэ дахинаа батадхагдаа гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Прагада болоһон хөөрэлдөөн

ПРАГА, февралиин 28. (ТАСС). Үсэгэлдэр эндэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше гэгшээр толгойлогдоһон КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна хиналтын комитедэй делегациин гэшүүдэй ба КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо уулзалга болоо.

Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй. КПЧ-гэй Центральна хиналта-шалгалтын комиссиин уряалаар манай делегаци Прага ерэһэн байгаа.

Монголой Арадай Республикын Улаан-Баатарай аэропорт. Граждан авиациин летчик Д. Насан (дундахинь) совет мэргэжэлтэд А. Пали (баруун гарһаа) А. Малеванна гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ ДҮҮРЭБЭ

КПСС-эй Буряадай обкомой зарлаһан аймагуудай газетын редакцинуудай бэшэгэй таһагые даагшанарай табан үдэрэй семинар хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Республикымнай аймаг бүхэнһөө ерэһэн журналистнуудай үмэнэ «Правда Бурятии» газетын редактор Н. В. Кондрашов, тэрэнэй орлогшо Н. Л. Натаев, республикын радио-дамжуулгын ба телевидениин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, Улаан-Үдын телестудиин директор Е. Н. Степанов, республикын газетэнүүдэй редакцинуудай нийтын приемныл түрүүлэгшэ Ф. М. Леонов, Загарайн аймагай «Вперед» газетын редактор В. Н. Секерин, «Правда Бурятии», «Улаан Сэлэнгэ» газетэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд Л. И. Неретина, Л. М. Слюнкина болон бусад журналистнууд партийна, совет хэблэлэй гол ёһо гуримууд тухай, газетын жанрнууд, редакциин олон тоото уншагшадайнгаа дунда эмхидхэдэг, ябуулдаг хүдэлмэри тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна.

Партийно-совет хэблэлэй урда табигдаһан зорилгонууд тухай. арадай хиналтын органуудай зорилгонууд ба хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй үүргэ. редакциин бэшэгэй таһагай хүдэлмэри эмхидхэлгэ, редакцида ерэһэн гомдол, бэшэгүүдые зүбөөр хэрэглэхэ тушаа болон бусад асуудалнуудаар республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор А. И. Стрекаловский, республикын ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангадаг министрэй орлогшо М. Н. Пономарев, Буряадай АССР-эй прокуратурын таһагай начальник И. М. Балуров болон бусад элидхэл хэһэн байна.

Семинарта хабаадагшад Улаан-Үдын телевизионно студида экскурсяар ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаа, тэндэхи журналистнуудай буулгаһан шэнэ кино, очеркнуудые хаража һонирхоо. Хүдөөгэймнай журналистнууд һүүлшынгээ үдэр республикын типографида ошоһон байна.

Манай корр.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. Б. РАБСАЛОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын театральна искусствын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, мүн түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмтеатрай артист нүхэр **Рабсалов Сундуп Бимбаевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной февралиин 26.

СЭНХИР ЭКРАНАЙ ДЭРГ…

„МЭРГЭН БОДОЛО… ТҮРЭЛ ХЭЛЭЕЭ ШЭМЭГЛ…

Буряадай телестудиин үүсхэһэн «Түрэл хэлэнэй хэшээлнүүд» гэжэ хоёр дамжуулга анхаралтайгаар хараад байхадам, толгой соом бурилдэһэн зарим тэды һанамжануудаа эрхэ бэшэ нийтэлхэ гэжэ шиидэбэб. Юуб гэхэдэ, эдэ хэшээлнүүд манай буряад үндэһэн хэлэ бэшэгэй болон литературын хүгжэлтэдэ ехэ удха шанартай. Хэрбээ имэнүүд хэдэн баримтануудые хараадаа абаа һаамнай, дээрэ хэлэгшэмнай бүришье ойлгосотой болохо гээд һанагдана. Нэгэдэхеэр, телевизионно дамжуулганууд мүнөө гансал Улаан-Үдэ шадар бэшэ, харин бүхы республика соо тарана, тиимэһээ нилээд олон хүн зоной анхаралда хандуулагдана бшуу. Жэшээлхэдэ, заяанай захын аймаг гэжэ тоотой Хэжэнгын айлнууд хэн хэн гэшэгүй урдилдэн телевизор абажа байнхай. Хориин ретрансляторай ашаар тэдэнэр бүхы дамжуулгануудые һаадгүй хараха аргатай болоо. Сэлэнгэдэшье сэнхир экран яларһаар үнишэй. Загарайнхидшье захаһаа харана. Нэгэ хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, республикымнай бүхы шахуу хүн зон сэнхир экранай дэргэдэ сүлөө сагаа үнгэргэдэг болохол. Тиихэдээ телевизор харадаг буряад зоноймнай тоо хэдэн жэлэй саада тээхитэй сасуулхада, хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа гэжэ онсолхоёо һананаб. Хоёрдохёор, хүдөө нютагуудаар, жэшээлхэдэ, Хориин аймагаар ябахада, буряад дамжуулганууд үсөөн гэһэн гомдол ажалшадай зүгһөө нэгэтэ бэшэ соносогдоно. Үнэхөөрөөшье үсөөн шуу. Энэ дутагдалые хараадаа абажа, зарим тэды һайшаалтай алхамууд хэгдэжэ байна, хэгдэхэшье бээ гэжэ найдагдана. Һүүлэй үедэ түрэл хэлэн дээрэмнай кинофильмнүүдые хаа-яа харуулдаг болоһон ушар тэрэнэй гэршэ мүн. Гурбадахяар, буряад хэлэн дээрэ хэгдэһэн дамжуулганууд гол түлэб һанаһанда хүрэдэггүй, халирхай гүйхэн байдагынь хэнһээшье нюуса бэшэ. Жэшээлхэдэ, очеркнуудынь юрэл фото буулгабаринуудаар дүүргэшэдэг. Тиимэһээ түрэл буряад хэлэн дээрэ хэгдэдэг дамжуулгануудай шанарые эрид һайжаруулха саг тулажа ерээ бэшэ гү гэжэ һануулмаар байна.

Эдэ бүгэдэ хэлээшэмнай «Түрэл хэлэнэй хэшээлнүүд» гэһэн дамжуулгануудтай сэхэ холбоотой. Энээн тушаа Буряадай багшанарай институдай профессорэй уялгые дүүргэгшэ **Даши Доржиевич Амоголоновтой** хөөрэлдэхэдэмнай, иигэжэ мэдүүлээ:

— Иимэ хэшээлнүүд гансашье буряад хэлэн дээрэхи дамжуулгануудые гуримшуулгада һайн нүлөө үзүүлхэ бэшэ, харин мүнөө болотороо нэгэ шэнжэдээ, хори хэлэндээ шалжажа шадаагүй байһан арад зоноймнай литературна хэлэнэй тогтонижоролгодо гүнзэгы нүлөө үзүүлхэ гэжэ һананаб. Телевидени хадаа радиоһоо нүлөөлхы үлүү хүсэнтэйнь арсашагүй. Тиимэһээл эдэ хэшээлнүүд саг соогоо эхилэгдээ. Ни… лэнүүдэй хоорондо теле… ашаар согсолхы ажал хэ… моор гээшэ ха. Нүгөө… түрэл хэлээ шудалха… шуулда, мүн буряад хэ… раха хүсэлэнтэй ондооши… түлөөлэгшэдтэ эдэ … нуудай ехэ туһатай байха… жаггүй.

«Түрэл хэлэнэй хэш… гэһэн дамжуулга анхара… шагнаһан хэдэн хүнүүд… нэй һанамжа мэдэхын т… рэлдөөбди. Тэдэнэр … дүүлнэ:

А. Доржиева (МГУ-гай … рантка): Сэхынь хэлэхэ… Улаан-Үдэдэ үдэһэн аа… хэлэеэ мууса мэдэнэб… шэнжэлхы хүдэлмэридэм… хэлэеэ мүнөө болотор … ябаһан ушарни ехэ муу… үзүүлнэ. Тиимэһээ түрэ… нэйгээ хэшээлнүүдые … тайгаар шагнанаб. Ганса… шэ, минии нүхэдшье на… жэнэ. Зүб лэ хэрэг үүсэ…

В. Хамеев (хүдөө ажахы… тудай студент): Би хүдөө… институдта һуранаб, тии… рэл хэлээ эндэ шудалха… Хөөрэлдөөнэй хэлэ мэдэ… гөөр уншахадаа, иланга… хэдэ шадахагүйб. Би түр… зохёолдоо дуратайб, тэр… Намсараевай зохёолнуудые… шаад, үгэ бүхэниие ойл… байһандаа голхорогшоб. Т… нээр эхилһэн хэшээлнүүд… туһалха бээ гэжэ найда… нэб.

Ж. Цыремпилов (һур… һурагша): Би буряад хэлэ… гүй һургуулида һураноб… химни дундаа буряадаар… рэлдэдэг, тиимэһээнь би… юумыень ойлгонгүй гара… Теэдшье хүдөөһөө абга, … райнгаа ерээд хөөрэлдэхэ… дэнь, буряад хэлээ хүсэд… гүй байһандаа эшэдэгөб… хэлэнэй хэшээлнүүд» гэһэн… жуулга намда туһалха аба…

Эдэ нүхэдэй һанал … тобшолходо, иимэ байна: … хэлэнэй хэшээлнүүд» гэһэн… жуулганууд алишье … ямаршье һургуули, мэргэ… хүндэ аша туһатай. Зүгөөр… доол хоёр дамжуулгын … байхада, тэдэнэй шэнжэ, … хэлбэри тушаа тобшолол … тэ гэжэ һанагдана. Хараһаар… хада мэдэгдэнэ аабза гэжэ… бэшэ хэлэдэг ха юм. «Тү… лэнэй хэшээлнүүд» һараа… дахин болохо, тиихэдээ 20… минутын туршада урга… Эгээл һүүлдэнь поэт Н… Дамдиновай иимэ мүрнүүд… даха хүсэл түрэнэ:

Хүгжэмтэ хэлэеэ
дураараа матажа…
Хүсэтэй хэлэн даа:
зөөлэн,
…уян,
Мэтил хооһон абяанууд…
Мэргэн бодолоор түрэл …

А. ЖАМБАЛДОРЖ…

СПОРТЫН ҺОНИН

АЙМАГ СООГОО ЭРХИМЛЭБЭ

Һаяхан Нарһата тосхонһоо баруун урагшаа таба модондо оршодог Дархита уулын хаяада санаар Яруунын аймагай түрүү һуури эзэлхын түлөө хоёр үдэрэй мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

Тэрэнэй түрүүшын үдэр эстафетнэ урилдаанууд болохо, Сазонова, Лобанова болон Зборовская гэгшэдһээ бүридэһэн Нарһатын дунда һургуулиин команда басагадай дундаһаа эрхимлээ. Тиихэдэ энэл һургуулиин басагадай хоёрдохи команда удаадахи, гүндынхид гурбадахи һууринуудта гараа.

4X5 гэһэн эстафетэдэ хүбүүд урилдажа, мүн лэ Нарһатын дунда һургуулиинхид түрүүлжэ ерээ. Удаалуулан гүндынхид, Нарһата тосхоной суглуулагдамал командынхид финишэдэ ерэбэ.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө эхэнэрнүүд таба модондо, эдиршүүл арба модондо урилдаа. Эндэ Таня Лобанова, Таня Сазонова гэгшэд түрүүшын хоёр һууринда хүртөө. Гүндэһөө ерэһэн һурагша Лида Цыбикова гурбадахи һууринда гараа.

Эдиршүүлэй дундаһаа Дамби Рабданов Найдан Бальжитов хоёр эрхимлээ. Тиихэдэ Нарһатын дунда һургуулиин багша Сокто Дондоков эрэшүүлэй дунда дурсагдагша зайе эгээн түрүүлэн дабажа шадаа. Мүн лэ энэ һургуулиин хүдэлмэрилэгшэ И. Беломестнов С. Дондоковһоо 43 секундаар гээгдэжэ ерээд, хоёрдохи һууринда гараа. Үльдэргэһөө ерэһэн спортын нэгэдэхи разрядтай. Чимит-Доржо Галданов гурбадахи һууринда гараба.

Нарһатын дунда һургуулиин санашадай команда мүрысөөнэй дүнгөөр илаһанда тоологдожо, аймагай «Урожай» бүлгэмэй соведэй кубогаар, нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаба. Тиихэдэ Гүндын һургуулиин команда хоёрдохи шатын дипломдо хүртөө.

Гадна энэ мүрысөөндэ хубиин түрүү һуури эзэлһэн санашад грамотануудаар шагнагдаба.

В. БАИБОРОДИН.

ТҮМЭР ЗАМАЙХИД ТҮРҮҮЛҺЭЭР

Хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Түмэр замшадай «Локомотив» командынхид ЛВРЗ-гэй спортсменүүдтэй уулзахадаа, хоёр удаа 4:3, 4:2 тоонуудтайгаар шүүгээ һэн. Закаменск хотын «Металлург» «Молот» командые 5:2 тоотойгоор шүүбэшье, удаадахи уулзалгада 5:6 тоотойгоор шүүгдэшоо һэн.

Мүнөө үедэ мүрысөөнэй таблицын дүнгөөр түмэр замшадай «Локомотив» команда түрүүлжэ ябана. Тэрэ 14 уулзалгынгаа 11-ыень илалтаар дүүргэһэн, гурбандань шүүгдэһэн байна. Дурсагдагша команда февралиин 28-да, мүн мартын 1-дэ «Байкал» командатай мүрысөө.

Нёдондо жэлдэ республикын чемпион болоһон «Байкал» команда мүнөө дээрээ 16 очкотой болоод, хоёрдохи һууринда ябана. Гурбадахи һууринда ЛВРЗ-гэй хоккеистнүүд гаранхай.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Л. БОБЫКИН.

Израилиин экстремистнүүдтэ туһална

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Израилиин экстремистнүүдые дэмжэе гэһэн США-гай хэблэлдэ зорюута эмхидхэгдэһэн шуяан «Израилиин экономическа хүгжэлтэдэ» мүнгэ зөөри суглуулха хүдэлмэридэ нүлөөлнэ. Тель-Авивай тусхай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай США-гай ба Канадын сионист ажал ябуулагшадай жэлдээ нэгэ дахин болодог Майами-бич (Флорида штат) хотодо болоҗо байһан уулзалга Израильда экономическа туһаламжа үргэдхэхэ гэһэн уряа доро үнгэрнэ.

АП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, үнгэрэгшэ жэлдэ США-да болон Канадада 130,5 миллион доллар суглуулагдажа, Израиль эльгээгдэһэн юм. Мүнөө жэл 333 миллион доллар суглуулхаар хараалаанхай. США-гай болон Канадын сионис эмхинүүд 1951 онһоо хойшо 1,3 миллиард долларой туһаламжа Израильда үгөө.

МСС-эй гүйсэдкомой сесси дээрэ

СОФИ. (ТАСС). Студентнүүдэй уласхоорондын холбооной гүйсэдкомой сесси Варнада болохо байна. Португалиин дарлалта доро байдаг колонинуудай студентнүүд ба залуушуулай тэмсэлдэ талархалгын митинг февралиин 27-до сессидэ хабаадагшад үнгэргөө.

БТА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, студентнүүдые мүшхэхые болюулха, Аргентинэдэ, Панамада, Колумбида, Венесуэлэдэ тэдэнэй демократическа эрхэнүүдые һэргээхын түлөө резолюци гүйсэдком баталаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй һайндэрлэлгэ тухай резолюци МСС-эй гүйсэдком мүн лэ баталба.

ШУБУУД БА ШУБУУХАЙНУУД

(Орон нютагаа шэнжэлэгшын тэмдэглэл)

Үбэлэй хаһа—шубууд ба шубуухайнуудта түйлай хүндэ үе. Янгинама хүйтэн, үдэр—богони, һүни—ута. Шубуудай амидаржа, хоолойгоо тэжээхэдэ, тон бэрхэтэй байдаг. Тиимэһээ манай эндэ байрладаг, жэгүүртэнэй олонхинь үбэлэй үедэ хото, тосхондо дүтэлжэ, тэжээл бэдэрдэг. Айлай газаагуурхи шорой соо хаягдаһан эдеэ хоолой үйрхэй үлэгдэл, сүбэрэг тоншодог юм. Илангаяа хара турлааг, шаазгай, борохон борбилоо, хүхэ буха, гулабхаа—эдэ үбэлэй үедэ айлай хашаа соогуур олон харагдадаг. Жэшээлхэдэ, Баргажанай заповедник соо зун тамгалагдаһан борбилоо үбэл Улаан-Үдэ ерээд ябаһаниинь элирүүлэгдээ һэн. Хүхэ буха—жэжэхэн шубуухай, баһал эдихэ хоолоо бэдэржэ, 200—100 километр хүрэтэр ниидэжэ ошодог. Энэ баатарлиг шубуухай ой модоной хоротон, хорхой шумуул, тэдэнэй үрэ, утэ түүжэ эдидэг тула тон аша туһатай амитан.

Ойн захи, модон соогуур, хото, тосхонуудтахи таримал модотой сэсэрлигүүд дотор томо эреэн тоншуулнуудай «ажаллажа» байхань үзэгдэдэг. Энэ жэгүүртэн нарһанай хатаһан борбоосгой задалжа, эдеэ үрэһыень түүжэ, үлэ залгадаг юм. Тоншуул шубуун тон олон янзын байдаг. Бургааһа, хайлааһатай ой шугы соо байрладаг жэжэхэн эреэн тоншуул оройдоол 25 грамм хүрэтэр шэгнүүртэй, борбилооһоо томо бэшэ юм. Эрээхэн энэ шубуухай город соогуур ниидэжэ, хатанхай улаангирай холтоһо тоншожо, эдихэ юумэ бэдэржэ байхань үсөөн бэшэ харагдадаг. Эгээл томо хара тоншуул, турлаагай шэнээн бэетэй, 400 грамм хүрэтэр шэгнүүртэй. Ой дотор байрладаг, ой модоной утэ хорхой түүжэ усадхадаг. Жэжэхэн боро эреэхэн шиисгалдай манай нютагта үргэлжэдөө байрладаг шубуухай. Үбэлэй үедэ айлай газаагуур эрьелдэдэг юм.

Хото, тосхонуудай захаар томо хара турлааг, хирээнүүд һүндэлдэг. Эдэ шубууд үбэлэй үедэ эндэ олошордог. холын хойто зүгһөө ниидэжэ ерэнэ.

Бүхы дээрээ манай республика дотор 60 ондоо элдэб шубууд үбэлжэдэг. Тэдэнэй 45-ниинь саг үргэлжэдөө эндэ һуурижанхай. Эдэ—шари шубуун, шиисгалдай, тоншуул, хүдүү, торхируу, һойр, шаазгай, борбилоо, гулабхаа гэхэ мэтэ.

Үбэлэй һара—февраль барагдажа, хабарай эхин үзэгдэхэдэ, үшөө хүйтэнэй хэды буурашьегүй байхада, тала дайдын дуушад, харахан толгойтой борохон хүхэ бухануудай дуулалдажа эхилхэ. Хээрэ талын жэргэмэл, эбэртэйхэн боро булжамуур жэргэжэ, үбэлэй хаһын барагдаһаниие мэдээсэхэ.

Ой тайгаар байратай боро хүдүү һүүлэй жэлнүүдтэ хомор болошонхой. 1961—1962 оной ехэ саһатай, шанга хүйтэн үбэл энэ агнуурииин шубуун ехээр хороһон байгаа. Мүнөө хүрэтэр эдэнэр үдэжэ бираагүй.

Шубууд, шубуухайнууд—тон һонин амитад. Үбэлэй хүшэр хүндэ уларилые нилээд бэрхэшээлтэйгээр дабадаг юм. Эдэ амитадые хүн зон энхэрэн хайрлаха, эдеэ тэжээлээр хангаха зэргэтэй. Эдэшни байгаали дайдыемнай шэмэглэлсэнэ бшуу.

Ин. КОТОВ,
СССР-эй географическа бүлгэмэй гэшүүн.

Бонной харата ябуулгануудта эсэргүү буруушаалга

БЕРЛИН. ФРГ-дэ хабаададаггүй Баруун Берлиндэ ФРГ-гэй президентые һунгаха өөрынгөө харата ябуулгаһаа Бонн үгэ хүүргүйгөөр арсаха ёһотой гээд ФРГ-гэй эзэрхэг түримхэйшүүлэй политикада харюу болгон, ГДР-эй олониитэ ба хэблэл эрилтэ табина.

Баруун Германиин президентые Баруун Берлиндэ һунгалта болюулагдаха ёһотой. юундэб гэхэдэ дүрбэн гүрэнэй хэлсээнүүдые болон уласхоорондын хуули эрхые эбдэһэн, Европодохи байдалые зорюута шахардуу болгоһон ушар болохо гээд «Нойес Дойчланд» газетэ тэмдэглэнэ.

Баруун Берлин тушаа Бонной политикые буруушаажа ГДР-эй олониитын түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдые хэблэл толилхо зуураа, эдэ ябуулгануудые эрид шууд буруушаана.

БАРУУН БЕРЛИН. «Баруун Германида хабаатай бэшэ, хабаадахашьегүй Баруун Берлиндэ үнгэргэхөөр хараалһан Бонной харата ябуулгада эсэргүү хүдэлөөн хэзээшье иимэ үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаагүй юм»,— гэжэ ФРГ-гэй президентын һунгалтые Баруун Берлиндэ үнгэргэхэ гэһэн Бонной политика тушаа хэлэхэдээ Баруун Берлинэй социалис нэгэдэмэл партиин орган болохо «Ди Вархайт» газетэ түрүү бэшэг соогоо заана.

БОНН. Баруун Германида хэзээдэшье хабаадаагүй Баруун Берлиндэ оронoй президентые һунгаха гэһэн Бонной хара һанаата эрмэлзэлгэдэ эсэргүү хүдэлөөн ФРГ-дэ улам үргэдэжэ байнхай. «Федеральна правительство элдэб мэхэ гохо хэрэглэн, неонацис партиин делегадуудай хабаадалгатай федеральна суглаае Баруун Берлиндэ үнгэргэхээ оролдоно»,— гэжэ «Татзахен» газетэ бэшэнэ. Һүүлэй үедэ Гессенэй, Бременэй, Бавариин, Хойто Рейн-Вестфалиин, Гамбургын земельнэ парламентнуудай хэдэ хэдэн депутадууд энэ аюулта түсэбһөө арсаха эрилтэ табяа гэжэ газетэ мэдүүлнэ.

(ТАСС).

Израилиин харата ябуулга

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ каналай зүүн эрьеые эзэмдэн абаһан Израилиин сэрэгшэд Суэцк хотоһоо хойшоо оршодог районуудта дахинаа харата аашa гаргаба.

ОАР-ай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, Израилиин сэрэгшэд февралиин 27-до нютагай сагаар 14 час 15 минутада Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй байрлаһан газар руу пулемётоор буудаа. Тиихэдэнь Египедэй сэрэгшэд харата аашадань харюу үгөө. ООН-ой ажаглан харагшадай буудалгаяа 17 час 45 минутада зогсоохо гэһэн уряада Израиль харюу үгэнгүйгөөр 19 час 05 минута хүрэтэр буудалдаан үргэлжэлөө. Египедэй зэбсэгтэ хүсэнүүд хохидол ороогүй.

Америкын профсоюзай эрилтэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай нүлөө ехэтэй автомобильна ба авиационно промышленностиин хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл профсоюз эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар эрид шууд алхамуудые хэхыень США-гай правительствада дурадхаа. Правительствын гэшүүд ба сенадта зорюулһан мэдүүлгэ соонь буу зэбсэг хурдан түргэнөөр бүтээхэ гэһэн ашагүй политикаһаа арсаха, эб найрамдалда аша туһатай политика бэелүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулха шанга эрилтэ табигдана. Профсоюзай һанамжаар, дайн сэрэгтэ гаргашалагдадаг олон миллиард мүнгэ зөөрине социальна эрилтэнүүдтэ шэглүүлээ һаань, энэ зорилгые бэелүүлгэдэ нүлөөлхэ байгаа.

СИНОПТИГУУД МЭДЭЭСЭ…

ЮУНДЭ ИИМЭ ХҮЙТЭН БОЛО…

Советскэ Союзай урда зүгтэ февралиин тэнгээр хабарай шэнжэ үзэгдэжэ эхилдэг юм. Теэд энэ жэлдэ һая наашадаа үзэгдөөгүй шэмэрүүн хүйтэн үбэл болоҗо, мүнөө хүрэтэр дулаарнагүй. Энээнһээ урагша Атлантиин океан. Дундада далай тээһээ дулаан агаарай урасхал (циклон) ерэжэ, саһа, бордоһо ехээр шэдэлдэг, заримандаа дулаардаг байһан аад. январь, февраль һарын гурба-табан хоног бүхэндэ дулаан, хүйтэн агаарай урасхалай зүрилдөөн (антициклон) болоҗо, тэнгэри сэлмэг аад. янгинама хүйтэн уларил тогтоо бшуу.

Мүнөө февраль соо Ураал багта нилээд ехэ газарта тиимэ антициклон тогтожо, тэндэ хүйтэн һалхин түхэреэлэн үлеэжэ байна.

Энэ антициклонһоо барушлжаа оронoймнай европейскэ хубиин олохон районуудай урда, мүн зүүн-урда зүгһөө һалхин хөөрсэгэнэжэ, тэрээ руу дулаан агаарай урасхалые табинагүй. Тиимэһээ хүйтэнэй охин һуларнагүй, саһаншье ороногүй гээшэ.

Февралиин эхеэр хэдэхэн хоног соо Россин түб руу нэгэл циклон шуурган ороод, 1—4 хүрэтэр градус дулаан болоо. Бэшэ үдэрнүүдтэнь ехэ хүйтэн, урда урданайхиһаа 10—15 градус шанга хүйтэн байгаа.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Дундада далай тээһээ дулаан агаарай урасхал хүйтэн агаарые түрижэ, манай оронoй европейскэ хуби руу ороxo гэжэ ядаа. Энэ зүрилдөөнһөө болоҗо, Белоруссии, Украинада, Россин түбэй областьнуудай баруун, урдуурхи областьнуудта бордоһо саһатай һалхи шуурган болоод, харгы замаар хүр саһа ехээр хаяа.

Украиныn Зүүн зүгтэ, түбэй хара хүрьһэтэй газартай областьнуудта (Ростовско область, Краснодарай хизаар) саһа багатай байжа, айхабтар хүсэтэй һалхи шуурган болоһон, хара шорой, тооһо … байна.

Дулаан агаар… хал гансахан … руу, Каспиин … шэ, Дунда Аз… зүг руу нэбтэ… багатай, хүйтэ… лай орондо … һалхин болоо. Азербайджанд… Азида хамаг … дүн сагаан … шаа, зарим г… сантиметр … унаа. Эндэ ду… (циклоной) Ураалай анти… түригдэһэн һа… хинаа буужа, сэлмээд, хүйтэ… дажа эхилээ. энэ хүйтэн а… шан» мүнөө СССР-эй евро… бида, Баруун … Казахстанда, Азида сагай … хубилгангүй, … жэл байһаар.

Г. МИХАЙЛО…
…ССР … гидрометеоцен… главна сино…

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

11.30 минутаһаа боксоор сэрэгэй округой түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрсөөн Улаан-Үдын телестудиһаа дамжуулагдаха. 13 часһаа 15 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 13.05 минутаһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.20 минутаһаа орон доторхи һонин. 13.35 минутаһаа Барнаулай телевизионно студиин программа. 17 часһаа «Хүгжэмтэ Улаан-Үдэ» гэһэн дамжуулга. 18 часһаа 21 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 18.05 минутаһаа «Уулзалга» гэһэн ГДР-эй уран һайханай фильм (гурбадахи серинь). 19.15 минутаһаа залуушуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 21 часһаа «Перстень с Русалкой» гэһэн уран һайханай фильм (хоёрдохи серинь). 22.30 минутаһаа 00.30 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 22.35 минутаһаа «Кино-гой аяншалгада дуратайшуулан клуб» гэһэн дамжуулга. 22.30 минутаһаа спортын һонин.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Булгананаймнай хэрэг» гэһэн уншагшын түрүү бэшэг. «Табан жэлэй түрбэд хи жэл» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Партийна хронико. «Прибайкалец» колхозой тоосоото һунгалтын суглаанһаа А. Рыжковой корреспонденци. һунгалтада зорюулагдаһан материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Коминтернын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан М. Спектор, О. Жеребцов гэгшэдэй статья. Арадай дружиннигуудай һайндэргэ зорюулагдаһан И. Жильцовой статья. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: С. Рабсаловай 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан С. Будажановай статья.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМ…

Манай адрес, телефону…

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-…, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редак… 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—… отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—… 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност… строительства—61-35, советского строительства и быта—… культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, … формации—34-05, общественная приёмная—56-62, … бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при … те Министров БурАССР.

Н-00390. Зак. №…